

SPEGELN som är dekorerad med en liten ängel på krönet kommer från 1800-talets Norrland. Med en kraftigt skadad ram är den inte mycket värd i kronor och ören, men rent estetiskt är den underbar.

SPEGEL PÅ VÄGGEN DÄR ...

Förgyllda och bronserade i rokokostil, blåmålade med typiska kolonner i empirstil eller vitmålade i gustaviansk stil. Spegel har förändrats genom århundraden. De finaste betingar i dag ett högt pris.

AV IDA MAGNTORN FOTO TINE GUTH LINSE

ANTIK inspiration

1. SPEGELLAMPETT i rokokostil från Sydeuropa. Den är förgylld, bronserad och dekorerad med rocailler och kartuscher. Utrop: 3 000–4 000 kr. Klubbad för 4 500 kr.

2. ROKOKOSPEGEL från 1760-talet. Den är förgylld, bronserad och har riklig dekor med rocailler och kartuscher. Spegeln är märkt med Stockholms hallstämpel. Utrop: 6 000–8 000 kr. Klubbad för 23 000 kr.

3. SPEGEL I EMPIRESTIL. Förgylld, bronserad och blåmålade. Vid sidorna de typiska kolonnerna. Utrop 3 000–4 000 kr. Klubbad för 5 500 kr.

4. VACKER LAMPETT. Tittar man noga på spegellampetten i nyrokoko kan man se skarvarna där guldblenden överlappar varandra i förgyllningen. Alla speglar är från Lilla Bukowskis.

FÅFÄNG HAR MÄNNISKAN VARIT I ALLA TIDER. Handspeglar i polerad metall som brons, tenn och silver tillverkades redan på forntiden av egyptier, fenicier, greker och etrusker.

Små väggspeglar av glas är kända från romerska riket. Men det var under medeltiden som man i Venedig lärde sig att foliera glas med tenn och kvicksilver. Spegelbilden blev bättre, men glaset blåstes med månglasmetoden vilket gjorde att den blev konvex.

Senare kunde man med hjälp av cylindermotoden tillverka plana speglar. De venetianska speglarna från 1500- och 1600-talen är välkända med ramar av färgat glas eller med graverad dekor.

För att göra större plana speglar måste glaset gjutas. Det började man med på 1600-talet i Frankrike. Ludvig XIV:s berömda spegelsal i Versailles inreddes vid den tiden. I Sverige finns en motsvarighet i Karl XI:s spegellager i Stockholm.

Sveriges förste spegelmakare var Burchardt Precht. Han arbetade i venetiansk stil och i franskinfluerad guldbarock. Spegelglaset importerades från Frankrike. Det var först på 1730-talet som tillverkningen av spegelglas började i Sverige.

Stora spegelglas var svåra att tillverka och mycket dyra. Därför gjordes de ofta i två delar, det blev billigare. Glasen hade bestämda proportioner, ett större underglas och ett mindre överglas.

Speglar var länge en inredningsdetalj i salongerna. De fick rummet att verka större. Från att ha varit en lyxvara spreds de till borgerliga hem i mitten på 1700-talet. I början av 1800-talet gjordes även mindre speglar till enklare hem, i billigare material och med ramarna dekorerade med tapetbitar bakom glas.

I många hem var den enda spegeln som fanns en rakspegel. Ofta var det en lådspegel, ett skrin där rakborstar och knivar förvarades och med en spegel i locket. Pigittaren är en liknande spegel som sitter på ett vippstativ ovanpå skrinet med toaletsaker. Det dröjde innan pigittaren gjorde skäl för sitt namn, långt inpå 1800-talet var den en statussymbol.

Gustavianska speglar från 1700-talet är stramt utformade, kantade av pärl-, ägg- eller bladstavar och dekorerade med medaljonger eller rosetter på krönet. De är i dag de mest eftertraktade.

Empirspeglar från 1810–1830 har mahognyram med detaljer i förgylld brons eller svartat trä.

I mitten av 1800-talet kom nyrokoko med utsmyckningar gjorda av pastellage, en kritblandning som är lätt att arbeta i men som är ömtålig. För skurna detaljer användes lind eller björk.

Stora gamla speglar går oftare till lägre priser eftersom de är svåra att placera, medan små spegellampetter är dyrare. Regeln att litet är dyrt gäller. ●

Skötsel av speglar

När man gör rent en gammal spegel gäller det att vara försiktig.

Damma ramen med en torr trasa. Fet smuts på ramen kan tas bort med en mjuk trasa fuktad med lacknafta. Spegelglaset kan torkas med fuktig trasa men använd inte sprayflaska, vätskan hamnar lätt på ramen som då riskerar att bli förstörd.

Spegelglas med rosor

Det är skillnad på glaset i gamla och nya speglar. I dag görs folieringen av flytande silver och ett tunt lager koppar och glaset har en gulaktig ton.

Gammaldags glas är gjort av kvicksilver och har en gråaktig ton. Svarta fläckar som slår ut som rosor på glaset beror på korrosion och går inte att göra något åt. Se det som charmigt, att byta glas sänker värdet.